

Dnr 16KS491-2
2017-01-10

Handläggare
Petter Bergeå
026-178450

Yttrande angående SOU 2016:74

Sammanfattning av synpunkter

Gävle kommun har getts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet SOU 2016:74 Ökad insyn i partiets finansiering – ett utbyggt regelverk.

Förslaget påverkar i mycket liten utsträckning den kommunala förvaltningen. Det enda krav som ställs är att partistödet ska redovisas på hemsidan. Gävle kommun har inget att erinra mot detta.

De som påverkas i högre grad är de lokala politiska partierna. För att få information om hur förslagen påverkar dem har synpunkter inhämtats från gruppledarna från partierna i kommunfullmäktige. Till skillnad från de partiföreträdare som lämnat uppgifter till utredningen bedöms redovisningsskyldigheten som ett förhållandevis tungt administrativt åtagande, både för enskilda ledamöter, partierna och för de ideella organisationer som enligt förslaget skulle bli redovisningsskyldiga.

En så pass långtgående redovisningsskyldighet för så många parter skulle innebära en administrativ börda som inte står i proportion till den nytta som uppnås med förslaget. Det finns vidare gränsdragningsproblem och risker för stora variationer i tillämpningen och tolkningen av regelverket. Då det även efter en långtgående reglering finns uppenbara sätt att kringgå bestämmelserna kan också nyttan av förslaget ifrågasättas.

Sammanfattningsvis anser Gävle kommun att utredningens förslag vad gäller att införa redovisningsskyldighet för kandidater och organisationer inte bör genomföras.

Administrativt betungande

Erfarenheterna från den redovisningsplikt som idag redan finns visar att även förhållandevis små krav kan vara administrativt krävande för små ideella föreningar och enskilda. Det finns till exempel partiföreningar som inte lämnat in redovisningar av partistöd enligt den nya lagstiftningen på området trots att det ofta är ett krav för att få stöd nästkommande år. Av de uppgifter som framkommer i utredningen (s. 255) framgår också att följsamheten för de nuva-

rande bestämmelserna om intäktsredovisning på central nivå har varit bristfällig.

Att lägga på ytterligare administrativa bördor på förtroendevalda och ideella föreningar bör ske med stor försiktighet, särskilt mot bakgrund av att det är svårt att få förtroendevalda att ställa upp för val och engagera förtroendevalda i partipolitiken. Om detta blir förknippat med administrativa åtaganden och risker för att göra fel och utsättas för olika sanktioner kan detta verka hämmande för partiernas rekrytering till förtroendeuppdrag.

Oklarheter och gränsdragningsproblem

Förslaget är förknippat med vissa tillämpning och gränsdragningsproblem som bör beaktas. Utredningen bedömer att redovisningsskyldigheten totalt kommer att omfatta ca 35 000 ideella organisationer och ledamöter och ersättare. Ca 10 000 av dessa bedöms vara ideella organisationer och 25 000 enskilda ledamöter och ersättare. Det är viktigt att en lagstiftning som ska omfatta så många är lätt att tillämpa. Det måste vara enkelt för den enskilde ledamoten eller föreningsmedlemmen att göra rätt. I diskussionen med de politiska företrädarna har följande områden lyfts upp:

Det är oklart när man agerar i egenskap av valkandidat eller i annan roll. Av utredningen framgår att "En ledamots eller en ersättares för en ledamot intäktsredovisning ska avse personens verksamhet i *egenskap av valkandidat, ledamot eller ersättare för ledamot.*"

Den gränsdragnings som föreslås här har enligt vår mening alltför stort utrymme för tolkning. Uppdraget som ledamot eller ersättare i en politisk församling är ett förtroendeuppdrag. Vad som kan göras inom ramen för ett förtroendeuppdrag låter sig inte definieras på något enkelt sätt. Det är inte uppenbart för ledamoten själv eller för någon utifrån när man agerar "i egenskap av valkandidat" eller i en annan roll, t ex partimedlem, engagerad medborgare, innehavare av annat förtroendeuppdrag, i arbetet eller helt privat. Det är inte heller uppenbart i vilken roll man har tagit emot olika typer av stöd eller inkomster. För den enskilde blir det därmed oklart vilka inkomster eller gåvor som ska redovisas.

Det är oklart vad som avses med sedvanligt frivilligt arbete och sedvanliga gratistjänster

Det stöd som lämnas till enskilda kandidater eller partier kan vara i andra former än pengar. Man kanske lånar ut en bil, stödjer kampanjen med sin egen tid, upplåter en lokal, reklamtyr eller liknande. Sådant stöd ska enligt utredningen redovisas till sitt fulla värde om det inte är "sedvanligt frivilligt arbete och sedvanliga gratistjänster." Vad som avses med sedvanligt frivilligt arbete eller sedvanliga gratistjänster är mycket väsentligt för att förstå vilka bidrag som ska redovisas men berörs inte närmare av utredningen. Det är viktigt att frågan klagörs.

Det finns oklarheter om hur gränsdragningen mellan partiet och dess sidoorganisationer och andra verksamhetsformer ska göras

Av bestämmelserna framgår att andra verksamhetsformer än de ideella organisationerna ska ingå i intäktsredovisningen för den ideella förening som har ett bestämmande inflytande över verksamheten.

Flera av de svenska partierna och dess ideella organisationer är knutna till folkrörelser. Partiernas organisatoriska uppbyggnad skiljer sig åt, men folkrörelserna de är knutna till innehåller bland annat stiftelser, mediaföretag, studieförbund, föreningar som bedriver folkbildning, biståndsverksamhet, föreningar som bedriver ungdomsverksamhet eller liknande.

Många av dessa organisationer har inte någon avgörande roll när det rör val till politiska församlingar. De kan dock med den lagstiftning som föreslås i olika grad bli skyldiga att redovisa sina inkomster. Det är för det första tveksamt om den administrativa bördan det här innebär kan anses vara motiverad med hänsyn till syftet med bestämmelserna. Det kan inte heller utan närmare utredning antas att det alltid är möjligt att bestämma vilken av flera ideella förningar som "har ett bestämmande inflytande" över en annan verksamhetsform då detta ofta delas mellan flera ideella organisationer.

Det finns vissa oklarheter om hur partiets stöd till enskilda kandidaters personvalskampanjer ska redovisas

Partiernas absolut största intäkt är partistöden på såväl lokal, regional och nationell nivå. Sådant stöd ska redovisas av mottagaren av stödet. Om stöd eller bidrag sedan lämnas vidare till andra ideella organisationer inom partiet behöver inte den andra organisationen redovisa stödet till kammarkollegiet (s. 254) då man har bedömt att insynsintresset för s.k. "interna strömmar" är begränsat.

Det är vanligt att partierna erbjuder i olika grad låter sina kandidater nyttja partiets resurser för sina personvalskampanjer. Hur vida sådant stöd ska redovisas av den enskilde som en intäkt framgår inte tydligt i utredningen. Vår tolkning är att ett sådant stöd ska betraktas på samma sätt som transfereringar inom partierna och alltså inte behöva redovisas. Detta behöver dock klargöras tydligare.

Tveksamma effekter och risk för stora variationer i tillämpning

De praktiska möjligheterna att följa upp hur redovisningsplikten sköts av upp till 35 000 redovisningsskyldiga är av uppenbara skäl begränsade. Det skulle kräva att mycket omfattande kontrollfunktioner utvecklades från statens sida. I praktiken kommer således följsamheten av bestämmelserna vara beroende av partiernas arbete med att påminna sina förtroendevalda, medias uppföljning, ledamöternas plikt- och ansvarskänsla eller liknande.

För det parti som önskar samla in medel utan att redovisa detta finns också uppenbara sätt att kringgå regelverket, t ex genom att sätta upp en fristående s.k. insamlingsorganisationer. Sammantaget finns det uppenbara risker att

inkomster inte rapporteras utan att det föranleder någon åtgärd. Då det också finns vissa oklarheter om vilka intäkter som ska redovisas och av vem finns också risk för att tillämpningen kommer att variera mycket.

Den sammantagna nyttan av de åtgärder som föreslås kan mot bakgrund av ovanstående ifrågasättas. Då den administrativa bördan inte är oväsentlig blir den sammanvägda bedömningen att förslaget inte bör genomföras.